

20 jaar NK Maasheggenvlechten 20 jaar liefde voor een uniek cultuurlandschap

NK
MAASHEGGEN-
VLECHTEN



door Lex Roeleveld

Of Ruth Bakkenes en ik zaterdag 11 maart 2006 goed geslapen hebben, kan ik me niet meer herinneren, maar dat we gespannen waren staat buiten kijf. De volgende dag organiseerden we, met de hulp van leden van IVN Maasvallei waar Ruth voorzitter van was, het allereerste kampioenschap heggenvlechten in Nederland. Heggenvlechten, het was in Nederland een vergeten ambacht. Sommige gerespecteerde organisaties vroegen zich zelfs af of het geen exotische introductie was, zoiets als beweren dat jodelen eeuwenlang de traditionele communicatietechniek van Nederlandse schaapherders was. Maar in 1978 had Jan de Vrieze in zijn publicatie *De Maasheggen* al laten zien dat er in oude heggen in de Maasvallei vlechtsporen te vinden waren. Hoe er vroeger gevlochten werd was niet erg duidelijk. Maar je kon wel uit de structuur van veel oude meidoornstruiken aflezen dat er mensenhanden aan te pas waren

gekomen. Er was boeren vroeger blijkbaar veel aan gelegen om in de Maasuitewaarden waar geen hond woonde, de heggen dicht te krijgen/houden. Enkele oudere streekbewoners konden er zich nog wat van herinneren maar erg consistent was hun informatie niet. Om een lang verhaal kort te maken: met behulp van Marius Grutters ontwikkelden we een 'stijl' gebaseerd op wat we meenden te zien en gehoord te hebben. De stijl werd al snel *Maasheggestijl* gedoopt. Nederland was vanaf dat moment een heuse vlechtstijl rijk.

Julius Caesar

Nu moest deze nog aan de man gebracht worden. Alles in deze wereld is marketing, zo ook ons ambacht. De sleutel bleek te liggen bij Julius Caesar. Was Julius Caesar immers niet in zijn strijd tegen de Germaanse stammen ruim tweeduizend jaar geleden

Deelnemers 20ste editie, 2026. Foto Theo van Lankveld.

via *Mosa Trajectum* (Maastricht) door de Maasvallei richting Boxmeer getrokken om daar de strijd met ze aan te binden? En was zijn cavalerie daar in 'het oudste cultuurlandschap van Nederland' (een tweede marketingstunt) niet vastgelopen in een wirwar van ondoordringbare heggen vol doornstruiken. Het verhaal ging erin als Gods woord in een ouderling (pastoor is in Boxmeer gepaster). Subsidies werden verstrekt, borden gemaakt en fiets- en wandelpaden aangelegd.

Nieuw oud ambacht

Voor een kampioenschap is het wel handig deelnemers te hebben die het kunstje kennen en weten waarop ze beoordeeld zullen worden. Dat was nog wel een dingetje. Met stoom en kokend water werden geïnteresseerden ingewijd in het nieuwe oude ambacht. De tweede zondag van maart was de laatste mogelijkheid voordat het vogelbroedseizoen begon. Die moest het worden en is het sindsdien gebeven. Het was oefenen, oefenen, maar op zondag 12 maart 2006 stonden we er. We namen de gok en het bleek een daverend succes met veel publiek, files zelfs. (Zie ook *achteraan op bladzijde 10 'Het gevoel van vrouwenhanden'*.) Hierbij alsnog dank voor de enorme steun van uiteraard de IVNers, van de gemeente Boxmeer, Staatsbosbeheer en de Provincie Brabant waardoor het eerste kampioenschap een vliegende start kreeg.

Proces staat voorop

Sindsdien is het kampioenschap, nu al 20 jaar lang, weer of geen weer, droge of natte voeten, een enorm succes. Het publiek, de honderden fietsen, het komt massaal de 2e zondag van maart naar het NK Maasheggenvlechten. Stijl en techniek hebben in de loop der tijd enkele modificaties ondergaan, levend erfgoed immers, maar de naam is onveranderd gebleven. De deelnemersaantallen groeiden en bereikten afgelopen maart een limiet, ingesteld vanwege de beperkte beschikbaarheid van de te vlechten heggen. Elk seizoen zijn er immers enkele honderden meters heg van enigszins vergelijkbare maat nodig. Het aantal deelnemers per team groeide ook. Waar het heggenvlechten meestal een individuele activiteit is, ook in een wedstrijd, kenmerkt het kampioenschap Maasheggenvlechten zich vooral door haar sociale karakter. Een team kan gemakkelijk uit zes personen bestaan en drie generaties bestrijken. Veelal werken er dan twee of drie terwijl de andere teamleden de toevoer van koffie en broodjes veiligstellen en de contacten met de bezoekers (ons kent ons in Boxmeer e.o.) onderhouden. Het proces staat voorop. Het mag dan een wedstrijd zijn maar het is in de eerste plaats een feest waaraan iedereen – rijp en groen – kan deelnemen. De geveinsde ernst waarmee de vaste juryleden telkens, al spiedend, pratend en noterend, achter de zingende, lachende deelnemers opduiken, is de opmaat voor de



Winnaars Gouden Hiep 2026: Team Maas en Niers. Foto Theo van Lankveld.

euforie die in de grote tent uitbreekt als de winnaars bekend worden gemaakt. De jury is door de jaren heen onkreukbaar gebleken, hoe anders te verklaren dat de bedenkers van dit kampioenschap ondanks verwoede pogingen daartoe nooit de Gouden Hiep uit handen van een hoogwaardigheidsbekleder hebben mogen ontvangen?

De hiep

De *Gouden Hiep* is de trofee die de winnaars armen gestrekt aan het joelende publiek tonen. De juryvoorzitter, de nieuwe Caesar, ziet dan dat het goed is. De hiep hebben, als ik me niet vergis, Ruth en ik in een opwelling van creativiteit als aansprekende trofee bedacht. Al snel werd deze van een goudkleurtje voorzien en in een stuk meidoornhout geplaatst. Al 20 jaar wordt er om gevlochten. De hiep. Nederland is het enige land waar een heg gevlochten wordt met een hiep, ons nationale hakmes. Elk ander land heeft een kapmes met gekromde top (*billhook* in Engeland, *serpe* in Frankrijk), maar het Maasheggenvlechten gaat bijna per jurydecreet gecombineerd met de hiep. Traditioneel gebruikt voor het slachten van een kip en het kloven van kachelhout maar hier onderdeel van de culturele identiteit van het Maasheggenvlechten. Een hele oude hiep (welke keuterboer of rondtrekkende seizoensheggenvlechter zal er mee gewerkt hebben?) is met een beschrijving van het heggenvlechten te zien in een vitrine van het Openluchtmuseum in Arnhem.

Karel van Soest

De meeste winnaars de afgelopen 20 jaar zijn bekende streekgenoten. Een ervan was een lokale beroemdheid: de oud-burgemeester van Boxmeer Karel van Soest. Hij won al vrij vroeg met enkele van zijn ambtenaren de Gouden Hiep. Of hij kapte en boog, dan wel die bewuste 2e zondag van maart vooral het publiek bediende, is nog altijd onderwerp van discussie.



Originele dûrnewânt en hiep. Collectie Adri Hottinga. Foto: Bert Maes.



Karel van Soest met Gouden Hiep, op 9 maart 2008.

in ieder geval staat zijn naam op de trofee en in een ieders geheugen gegrift. Zo ook maakte hij een onuitwisbare indruk op Engelse heggenvlechters. Tijdens het enigszins statige, stijve diner na afloop van een nationaal Engels kampioenschap, vele jaren geleden, nam Karel onverwacht het woord. Wandelend tussen de ronde gedekte tafels sprak hij, tussen twee gangen door, het verbaasde publiek toe. Het is namelijk geen gewoonte dat er tijdens het diner door deze of gene een lullepot wordt afgestoken. Karel liet er echter geen gras over groeien en maakte direct duidelijk dat hier niet zomaar een burgemeester, laat staan Nederlandse heggenvlechter, sprak maar dat ze het genoeg hadden de Nederlands kampioen heggenvlechten in hun midden te hebben. De rest van het betoog in aanstekelijk Engels kan ik me niet meer herinneren. Wel het feit dat hij na afloop de voorzitter van de *National Hedgelaying Society* verraste met de gulle gift van een aantal mokken met daarop het logo van de gemeente Boxmeer. Heggenvlechten is marketing, nietwaar?

Internationaal

Overigens is het kampioenschap Maasheggenvlechten bij veel Engelse heggenvlechters bekend. In de loop der jaren hebben er Engelsen, Welsh, Belgen, Fransen en Duitsers een demonstratie van hun vlechtstijlen gegeven. Het waren steevast enorme publiekstrekkers. De Maasheggenvlechtstijl is in Engeland alleen op het kampioenschap waaraan Van Soest deelnam gedemonstreerd. Wel doet al jaren een fors aantal Nederlanders mee aan het Nationaal en het Zuid-Engels kampioenschap maar als deelnemer, om zoals de Engelsen zeggen "to take the silver back home" maar niet om het Maasheggenvlechten te demonstren.

Diehards en jonge vlechters

Op zondag 9 maart j.l. werd het heggenvlechtseizoen 2025-26 afgesloten met de 20ste editie van het *Nederlands Kampioenschap Maasheggenvlechten*. Heel gepast in Oeffelt nabij het Veerhuis waar het 20 jaar geleden ook startte. Het was een zonovergoten dag, heerlijk voor het bezoek, normaliter minder geslaagd voor de vlechters maar wie maalt daarom als het publiek toestroomt. Geschat werd dat er zo'n 6.000 bezoekers op het evenement afkwamen. Ze konden de verrichtingen volgen van 47 teams (in totaal 175 deelnemers). Het aantal jonge teams groeit. Zes studententeams uit Wageningen, Nijmegen en Den Bosch namen deze editie deel. Naast jonge teams waren er ook de *diehards*. Er waren zelfs drie vlechters die alle 20 wedstrijden hebben deelgenomen en zij werden dan ook na afloop in het zonnetje gezet.

Viering van een landschap

Het NK Maasheggenvlechten is in de loop der jaren uitgegroeid tot veel meer dan een vrolijke dag heggenvlechten waarop een breed publiek afkomt. Het is een groen evenement, een viering van het landschap, in dit geval het Maasheggenlandschap met tal van ac-

tiviteiten met name ook voor jongere bezoekers. Geen braderie maar activiteiten verbonden aan het genieten, waarderen en respecteren van een uniek cultuurlandschap, misschien niet het oudste van Nederland maar toch. De afgelopen jaren hebben tal van ontwikkelingen bijgedragen aan het behoud en versterken ervan. Het is UNESCO *Man & Biosphere* (2018)-gebied geworden, het heggenonderhoud is sterk verbeterd, nieuwe heggen zijn geplant (Haasheggen Mooi), vogelakkers aangelegd. Er worden mede door Maasheggen UNESCO voortdurend activiteiten georganiseerd, streekproducten worden steeds bekender. Kortom er wordt door bewoners, boeren en heel veel organisaties enorm aan de weg getimmerd. Wat een verschil met 20 jaar geleden. En weet je wat ik me wijsmaak? Dat het NK Maasheggenvlechten een rolletje heeft gespeeld in de aandacht en liefde voor het gebied en de wil het te behouden en nog mooier te maken.

Bravo organisatoren! Gefeliciteerd!

Zie veel meer afbeeldingen op volgende bladzijden.



Wondermooi landschap, Maasheggengebied bij Vortum-Mullem. Foto Valentijn te Plate.



*Bovenste rij, links: Peter Tunks (UK) trok altijd veel publieke aandacht; rechts: Vlechters aan het werk. Foto Valentijn te Plate.
Middelste rij, links: Midlandstijl gevlochten door Nigel Adams. Foto Lex Roeleveld.
Middelste rij, rechts: Bezoekers kijken naar werk van de deelnemers aan het NK Maasheggenvlechten 2014, Beugen.
Onderste rij: NK 2026. Het werk zit erop. Tijd voor uitleg. Foto: Theo van Lankveld.*



Boven: De Maasheggen. Beslotenheid. Foto Lars van Peij.

Onder: De Maasheggen bij de Bergjes. Gevlochten heg met Spaanse aak. Foto Lex Roeleveld.



Boven: Ruth Bakkenes (op rug) spreekt deelnemers toe (2011).
Onder: A horse, a horse... (2014).



Boven: Theater tijdens het NK 2009.

Onder: Team Staatsbosbeheer, kampioen in 2016. Foto Peter Ceelen.

'Het gevoel van vrouwenhanden' NK Maasheggenvlechten 2006 – het allereerste NK

De spanning liep de dagen voor het allereerste kampioenschap Maasheggenvlechten bij Ruth Bakkenes en mij (Lex Roeleveld) hoog op. Waar waren we aan begonnen? Met Marius Grutters hadden we nog maar net beschreven hoe de traditionele Maasheggestijl er uit zou moeten hebben gezien. Met Ruth had ik deze op een stukje heg in de Middelsteegse Weiden (Beugen) uitgeprobeerd. De datum voor het allereerste kampioenschap heggenvlechten ooit in Nederland georganiseerd lag echter al vast. De tent was gehuurd, de cateraar besteld, de vergunning verstrekt. Er hadden zich veel deelnemers gemeld, ook al hadden de meesten minimale ervaring. Alles was in gereedheid gebracht. De burgemeester van Boxmeer, Karel van Soest, zou de eerste prijs uitreiken. We konden niet meer terug!

Onze grootste stressfactor was overigens niet of de deelnemers er wel iets van zouden bakken, maar de vraag hoeveel mensen er op dit evenement af zouden

komen. Heggenvlechten was immers nog een vrijwel onbekend fenomeen, ook in het Maasheggengebied. Zou de cateraar wel iets omzetten? Zouden we straks met 20 teams zonder publiek in een zompig weiland met team elk zes meter zware meidoornheg staan te vlechten?

Het werd een in alle opzichten memorabele dag. Het laaggelegen weiland waar om 10 uur het startsein was gegeven, stroomde tegen 12 uur vol met toeschouwers. Hordes mensen, hele families stonden verbaasd en bewonderend de verrichtingen van de deelnemers gade te slaan. Tot ver in de omtrek waren de wegbermen bezaaid met auto's. De burgemeester zou 's middags zeggen dat er voor het eerst in de geschiedenis in Oeffelt files hebben gestaan. Iets waar je toen blijkbaar nog trots op kon zijn.

Op het terrein wordt ondertussen druk gezaagd, gekapt, gebogen en gevlochten om binnen de afgesproken vijf uur de klus

geklaard te hebben. De stress is bij Ruth en mij weggevoeld. Wat een opkomst en enthousiasme! In de tent waar deelnemers en publiek samenkwamen om nog wat te drinken en na te praten terwijl de jury haar rapport opmaakt, is de stemming opgetogen. Als de jury eruit is neemt de burgemeester het woord. Het is Karel van Soest toevertrouwd om het publiek enige tijd te vermaken. De uitsmijter valt als hij de eerste prijs, de *Gouden Hiep*, uitreikt aan Ria en Jacqueline Poot: "Het vlechten van een weerbarstige doornheg als deze vandaag" – je voelt hoe het publiek zich afvraagt waar dit heen zal gaan – "vraagt om de souplesse en het gevoel van vrouwenhanden." Hij borduurt hier, hilariteit in de tent, nog even op door om te concluderen dat heggenvlechten toch echt vrouwenwerk is. En hoewel in de jaren erna de *Gouden Hiep* vrijwel altijd door mannenhanden in ontvangst zal worden genomen, blijkt tijdens cursusdagen telkens weer dat er een stevige kern van waarheid in Van Soest's al vroeg gedane waarneming zat.



Publiek kijkt toe hoe Ria en Jacqueline Poot hun hegdeel vlechten tijdens het eerste NK Maasheggenvlechten in 2006.